

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl. 1/2 an 3 fl. 1/2 an 1 fl. 30 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frs. 1/2 an 9 frs. 1/2 an 4 frs. 30 cm.

Focea apare în fiecare Sâmbătă.

Unirea

Foie bisericească-politică.

Insertiuni

Un sir garmond: odată 7 cr., a doua oră 6 cr., a treia oră 5 cr., și de fiecare publicațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce focea să se adreseze la «Redacțiunea și Administrațiunea Unirii» în Blaș.

Anul VI.

Blaș 28 Novembre 1896.

Numărul 48.

Episcopul

Dr Demetriu Radu.

Etă nmele noului episcop al Lugoșului.

La închierea foii am primit scirea autentică, și grăbindu-ne a o împărtași cetitorilor noștri, tot o dată aducem felicitările noastre celea mai sincere noului episcop.

Persóna noului episcop ne este bine cunoscută. El e fiu al arhidiecesei noastre, și-a făcut studiile în Roma cu succes strălucit, și cu tóte că nu a fost în servițiul arhidiecesei noastre și a provinciei noastre mitropolitane, totuși n'a întrerupt nici când legăturile sale cu arhidieceasa. E asesor consistorial, și în șematismul nostru pururea a figurat ca membru al clerului arhidiececesan.

Despre persóna noului episcop numai bine putem să spunem. Din punct de vedere bisericesc credem, că alegerea e foarte potrivită, și credem, că amar se înșală guvernul, de cum va se légănă în speranța de a fi aflat în noul episcop un instrument orb ori un năimit.

Un lucru, care nu ne este permis nouă, celor ce luptăm pentru drepturile sfinteii noastre bisericii, a-l retăcé, e, că numirea asta e un greu vot de blam, ce-l dá guvernul clerului întreg din provincia noastră mitropolitană prin faptul, că a fost numit un om, care și-a făcut servițiul în țară străină. Prin asta

provincia noastră mitropolitană pare a fi declarată de provincă de misiune.

Dar cu guvernul sîntem în clar. Ne pare bine, că Dumnezeu în nemărginita Sa înțelepciune ast fel a cărmuit lucrurile, cât tendențele sectare ale guvernului să nu se pótă valora.

„Unirea“ serbéză deosebit. Colaboratorul ei „Philalet“ azi e episcop și e redat provinciei sale mitropolitane, pe carea a o iubi nici când n'a încetat.

Felicităm diecesa Lugoșului pentru norocul ei. Credem, că noul ei mire va urma pe înaintașul său și-l va sprigini în tóte lucrările lui.

Fie dar salutat din partea tuturor credincioșilor bisericii noastre sfinte.

Noi îi aducem cu inimă sinceră tributul dragostii, venerațiunii și stimei noastre.

Trăească episcopul Lugoșului Ilustritatea Sa Dr Demetriu Radu!

Capitulul din Blaș.

După o lungă așteptare în sfârșit cu viaă bucurie am primit numărul foii oficióse din Dumineca trecută, în care se publică rezoluțiunea preainaltă a Maiestății Sale de dto 25 Octobre a. c. privitoare la promovarea gradată în veneratul Capitul mitropolitan.

Prin rezoluțiunea acésta preainaltă canonicul-lector Ioan M. Moldovan e promovat la gradul de preposit capítular, canonicul-cantor Dr. Ioan Raț la gradul de canonic-lector,

canonicul-scolastic Simeon Pop Mateiț la gradul de canonic-cantor, ér canonicul-cancelar Gavrilă Pop la gradul de canonic-custode.

Nespusă bucurie a produs între noi toți rezoluțiunea Maiestății Sale, căci ast fel s'a împlinit dorința noastră a tuturor de a vedé în sfârșit érá ocupat postul de preposit rémas vacant cu mórtea fericitului Constantin Papfalvi acum aprópe de patru ani.

Ne bucurăm, că la acest post important, care rămăsese vacant aprópe de o dată cu scaunul mitropolitan, a fost promovat Reverendissimul Ioan M. Moldovan, care cu atâta prudință a cărmuit arhidieceasa noastră în decursul îndelungatei ei věduvii.

Ne bucurăm și de înaintarea celor alaiți venerabili membri ai Capitulului mitropolitan, de óre ce întru adevér meritat-ău ei acésta înaintare prin munca lor încordată de atâția ani, prin munca, ce în număr restrins ău trebuit să o desvólte în locul soților, cari lipsec. Ne mai bucurăm de acésta înaintare și pentru aceea, pentru că prin ea se deschide posibilitatea de a vedé o dată completat întreg Capitulul mitropolitan, ca ast fel administrațiunea vastei noastre arhidiecese să se pótă efeptui neîmpedecat și după tóte recerințele canonice.

Dar în bucuria noastră se amestecă și un picur de amărelă.

Pe cum aflăm din isvor competent spre înaintare și aprobare a fost propuș

Feuilleton.

Procesul Episcopului I. I. Clain.

Studiu de George Bogdan-Duică.

(Continuare.)

IX.

Întăia ședință a comisiei se ținu în 16 Noemvrie.

Clain a contestat legalitatea forului acestei comisii, pe cum în 22 Decemvrie a contestat-o și Petru Aron; a refusat, să se supună unui examen formal; a răspuns luse dând informații cu precauțiunea de a le puté retrace pe viitorii.

Clain comunică părerea sa asupra stării religioase în Ardeal, cum o vēquse, și cum i-se scria, după ce a plecat. Ca principala cauză a abandonării unirii el numi: neliminirea privilegiilor promise Românilor uniți și simplitatea popilor. El făcu și o descriere a persónelor mai marcante din țară și din țările vecine, care luptă contra unirii.

Trecând la afacerile sinodale din 1744, el informă comisiunea în chipul arătat mai sus ¹⁾ despre conchemarea sinodului.

Despre propozițiunile sale Clain a vorbit foarte pe scurt și numai după óre care esitare — *cunctando*. A spus, că sinodul a fost consultat, în ce mod s'ar-puté domoli turburările iscate, o chestiune în adevér pusă în sinod la punctul 4¹⁾, dar despre care P. Dályai a uitat (ori a fost pus, să uite), ce ău decis, ast fel că aici nu putem controia cu el adevérul ori neadevérul celor raportate de catolici și guvern. Apoi, mai zise Clain, el a raportat în sinod, ce a putut isprăvi la Viena cu cheltuála clerului și că, trebuind a veni éráși la Viena, a cerut din nou, ca tot clerul să pórte cheltuála.

De ce să fi esitat Clain? De ce a dat un raport așa de scurt? Față de numărósele amărunte, pe care le-a dat relativ la starea unirii și cauzele decăderii ei, reserva lui Clain la a dóua chestiune bate și azi la ochi, ne cum atunci. El se feria de aménuntele, la cari ar fi putut deveni străvechie *politica* sa. Așa se pare, de óre ce un cas l-a mărturisit și el, și casul dovedia o lipsă de energie în acésta privință. El însu-și povesti adecă comisiei, că sinodul a fost mișcat, când mai mulți poporenți cereau popi neuniți, ér la în-

trebarea episcopului, pentru ce li cer, ău esclamat: „*Noué tóte ni-le promiteți și ne mintiți!*“ Clain spune apoi însu-și, că el nu l-a putut domoli în sinod, dar în mod particular l-a împăcat pe acei ómeni chemându-l la sine. De ce să nu-l fi putut împăca în sinod, când alte argumente nu avea nici la sine a casă, de cât tot aceea-și? Acésta este o mărturisire, care nu exclude impresia, că în sinod Clain nu a fost atât de zelos, cum ar fi putut, să fie, și deci că a *voit*, să nu fie. „*Esitarea*“ de a esplica ast fel de scene caracteristice ar deveni explicabilă.

Din întăia ședință comisiunea a primit deci impresiunea, că episcopul a procedat în vre un chip, de care nu vorbesce bucuos. Cu atât mai stăruitoare trebuie să-și propuie a fi ea la ședințele următoare.

A dóua ședință a comisiei era sorocită pe 7 Decemvrie 1744. ¹⁾ Partea cea mai interesantă a depozițiunilor lui Clain acum ar fi fost, să se facă. Clain însu n'a mai apărut înaintea comisiei. Prin Aron și agentul Hardt el contesă canonicitatea forului și comunică, că însu-și nunciul papal din Viena l-a interzis de a mai apăré și a răspunde. Dar

¹⁾ Sub VI.

¹⁾ Veđi adausul Nr. 4.

¹⁾ Veđi adausul Nr. 7.

și vicarul Făgărașului Reverendissimul Vasile Raț. Înse Maiestatea Sa, firesce că la propunerea ministrului de culte, n'a aprobat alegerea acesta a vicarului din Făgăraș.

Durerea ne este mare, de ore ce toți îl cunoștem pe vicarul Făgărașului, toți îi scim trecutul și meritele față de sfânta noastră biserică, toți ne-am bucurat, că pe un om atât de vrednic a cădut alegerea venerabililor membri capitulari.

Dar nu avem dreptul de a critica rezoluțiunea preainaltă a Maiestății Sale. Am fost pururea loiali. Ne-am plecat în fața Tronului. Un lucru înse nu ni-se poate denega, anume de a ne plânge asupra acelor oameni, cari puși sint, să facă propuneri Maiestății Sale și să-L informeze: înțelegem pe ministrul de culte și pe membrii guvernului. Noi, cari îl cunoștem pe vicarul nostru de la Făgăraș, putem, să mărturisim înaintea lumii întregi, că om mai cinstit din toate punctele de vedere nu este ca vicarul nostru, și că chiar și din punctul de vedere al guvernului nu este om mai pacinic și mai inofensiv de cât tot vicarul nostru de la Făgăraș.

Dar n'ai ce face. Guvernauții nostri din Pesta ne cunosc pe noi numai din informațiunile denunțianților. Și așa nu e mirare, dacă se întâmplă ast fel de lucruri.

Ne mai dore respingerea vicarului din Făgăraș și din motivul, fiind că acesta este unicul și primul cas de la înființarea capitulului mitropolitan, ca o propunere privitoare la înaintarea și numirea membrilor capitulari să fie respinsă de către Maiestatea Sa.

Asta numai atâta dovedește, că guvernul țării este foarte dușmănos bisericii noastre și nu vre, să ne mai concedă acea neimpedecată activitate, care în decurs de atâția ani s'a dovedit binecuvîntată și pentru biserică și pentru stat.

Să sperăm, că va succede înțelepciunii Mitropolitului nostru a rezolva și această nouă încercătură și a asigura și pentru viitorii dreptul de alegere a capitularilor, care prin continuarea unor ast fel de proceduri pôte să ajungă a fi de tot ilusoriu ori cel mult un drept de candidare.

„Unirea“ certăreță. — Asta o zice „Tribuna“, și dacă „Tribuna“ o zice, atunci așa trebuie să fie. Etă cum zice:

„Nici o fœe nu e așa de dornică de certă ca și „Unirea“ din Blaș. E cam șod, că chiar „Unirea“ vre cu ori ce preț certă în loc de pace, și discordie în loc de „unire“, dar e fapt, dovedit de atâtea ori. Acum de pildă, după ce a încetat certa dintre membrii comitetului național, „Unirea“ a reprodus cu multă satisfacție un articol din „Dreptatea“, pe care de alt fel și redacțiunea „Dreptății“ l-a publicat cu ore care reserve. În urma aceluși articol juriul s'a declarat de nou, și toate ziarele noastre au publicat declarația cu o vedită aprobare. Această declarație o reproduce și „Unirea“, ea înse, mai sfătôsă de cât toate gazetele, face nisce observări, cari dovedesc nu numai o nervositate avansată, ci și o dispoziție vedită spre certă. Nervositatea și-o descarcă asupra — „Tribunei“, ér dispoziția de certă se vede de acolo, că redacțiunea „Unirii“ e în stare, să spună chiar neadevăruri, numai ca să provœe certă.“

Neadevărul, care se pretinde, că l-am fi spus, ar consta în aceea, că noi am pus în cărca „Tribunei“ declararea, ce a făcut-o juriul constituit în afacerea Raț-Coroian și Lucaciū, că adecă deslușirea referitoare la înfundarea cauzei naționale prin Raț-Coroian ori prin Lucaciū ar fi „superfluă și neoportună“ și „contra intereselor cauzei naționale“.

D'apoi, dlor de la „Tribuna“, noi așa sciam, că „Tribuna“ e organul cel mai intim al comitetului național, așa de intim, cât într'insa referitoriū la cauza noastră națională nu se pôte publica chiar nimica fără de scirea și aprobarea presidentului acestui comitet. Noi și cu noi sigur totă lumea ro-

mănescă am nutrit convicția, că „Tribuna“ e organul prin care se pronunță comitetul național și în special presidentul lui. Ne-am dat a identifica cele ce zice „Tribuna“ cu cele ce zice comitetul național și în special presidentul lui. Ér amintita declarație a juriului am privit-o — și pare-ni-se cu drept cuvînt — drept răspuns al comitetului național la articolul „Împăcare?“ din „Dreptatea“. De cum va în identificările acestea am greșit, ne cerem scusele. Dar aceea la nici un cas nu o concedem, că noi am fi voit, să seducem pe cetitorii nostri prin citări false.

Dar zice „Tribuna“ mai de parte:

„Dar în sfârșit „Unirea“ cum de mai cere și ea deslușire, că cine a înfundat chestiunea națională. Dôr în primul numărului 43 al „Unirii“ stă negru pe alb:

„Afirmăm sus și tare, că înfundarea cauzei naționale n'a făcut-o nici Stan, nici Bran, ci a făcut-o — pasivitatea.“

Așa e, noi am zis-o acesta. Dar în cazul de față nu era vorbă de asta, ci de totului tot de alt ceva: Dr Raț a susținut, că Dr Lucaciū a înfundat cauza națională, ér Dr Lucaciū, că Dr Raț a făcut-o acesta. Și unul și altul a promis, că-și va dovedi asertul. Și nu numai „Unirea“, ci toți Românii erau în drept a aștepta „deslușire, că cine a înfundat chestiunea națională“, Dr Raț ori Dr Lucaciū? Căci dora chestiunea națională nu e nici a lui Dr Raț și nici a a lui Dr Lucaciū, ci a națiunii. Repetăm deci, ceea ce am scris în 14 a c.: *Causa națională pretinde, ca noi să scim, cui ne-o încredem, să fim convinși despre aceea, că am concrețut-o unor mâni destoinice și curate. Și recercăm cu o cale din noi pe „Tribuna“, ca ea să nu umble mistificând lucrul, ci să ne învrednicescă de un răspuns, care să ne insuffle convicția aceea. Și asta o facem chiar și cu risicul de a fi numiți în „Tribuna“ de certăreți nu numai o dată, ci și de o sută de ori. Dea-ne „Tribuna“ ori ce atribut, noi bucuroși îl primim, numai să ne dea cu o cale și convicția aceea.*

el adause, că dacă punctele i-se vor comunica în scris, va răspunde.

Comisia îi trimise lui Clain un răspuns foarte grav; ea îl somă, să răspundă până a doua zi, dacă vre, să apară înaintea comisiei și „dacă vre, să se supună Domnului țării, ca rege apostolic, având puterea de a porunci, și prin urmare dacă vre, să răspundă la punctele restate“; după ce comisia arătă inconsecvența de a nu voi, să vorbesci, ce ești gata a scrie, ca și cum a scrie comisiei nu ar fi tot atât de prejudicios conônelor, cum ar fi a vorbi înaintea ei, ea adause: „și dacă nu ar voi, să răspundă, comisia trebuind să raporteze Maiestății Sale, judece însuși episcopul, dacă prin acesta își mai îndreptă ori își mai strică cauza sa.“

Nu mai erau nici două zile întregi, până să plece Clain din Viena la Mariazell, renumitul loc de peregrinație din Sîria.

În acest interval scurt s'a petrecut, dacă s'a petrecut, faptul înfricoșării lui Clain printr'un preot, după al cărui sfat ar fi fugit Clain.¹⁾ Din notițele lui Rosenfeld vedem,

¹⁾ Chestiunea acesta este explicată la Baritiū (Părți alese I. 429—430) așa: „Am vădut și noi și am cetit în jurnă noastră epistola autografă a episcopului adresată la Blaș, în care numise pe un Cserei de la cancelaria Curții, care mersese la dînsul, ca să-l descopere totă mânia Împărătesei, éră după aceea îi dete consiliu, ca să-și vadă de cap. Au putut, să fie prea bine și un popă și un mirean intrigant.“

că episcopul Clain a convenit în Viena, după cum spuse agentul Hardt, cu nunciul papal, cu cardinalul arhiepiscop al Vienei,²⁾ cu ministrul, și mai de curînd cu prințul Cantacuzen, care ședea într'un suburbiu, și de la care cu un an mai înainte Clain primise un ordin al s. George. Cu cine a nume a convenit el între 7 și 9 Decembrie, nu aflăm, și prin urmare data lui S. Clain rămâne necontrolabilă. Între persoanele numite la tot cazul nu putem găsi, nici căuta pe preotul instrument al neprieteniilor.

Dar nici nu este important, să scim, cu cine convenise Clain. Este mai probabil, că idea de a merge la Roma a fost a lui proprie, de ore ce aflăm, că el nu o dată, ci a dese ori esprimase acel gând către vicariul Aron motivându-l cu tema, să nu i-se întimple ceva rău, avînd el mulți dușmani.³⁾ Clain fugise în 9 Decembrie; în 10 Decembrie punctele cerute de Clain în scris i-se și trimiseră sub data 10 Decembrie 1744 prin portarul cancelăriei transilvane; dar portarul nu l-a mai găsit.⁴⁾

Curios este, ce urmează. În 10 Decembrie

²⁾ El era Kollonics, care mōre abia în 12 April 1751 (Czörnig, Ethnographie I. 154) și care asista deci la pericolele, ce amenințau opera sa.

³⁾ Mărturisirea lui Aron, care a fost chemat, ca și Hardt, în 22 Decembrie înaintea comisiei.

⁴⁾ Rosenfeld după Hof-Kanzlei-Zahl 248: 1744.

se află de fuga lui Clain; ér comisia se întrunescă éră-și abia în 22 Decembrie 1744, abia după 12 zile, când s'at ascultați Petru Aron și agentul Hardt. Aron spuse, că episcopul său a plecat din 9 Decembrie la Mariazell spunîndu-i, că de va fi ore frig, se întorce-șin cel dintâiu oraș mai de aproape; că înainte de plecare i-a dat lui și secretariului său român bani de drum, să se pôtă întorce în Ardeal, dacă ei ar întârzia mai mult. Aron adause, ce am spus mai sus despre el, vorbind despre paternitatea ideii de a pleca la Roma, și Hardt spuse informațiile de mai sus asupra societății, în care el îl scia pe Clain în Viena.

În 31 Decembrie comisiunea cunoscută ține altă ședință¹⁾ și decide: Arhiepiscopului de Strigoniū să i-se scrie, per missiles litteras regias, informându-l și spundîndu-i-se, că el fiind prima instanță a episcopului de Făgăraș și mitropolitul lui (*tanquam prima Instanția Eppi Fogarasiensis ejusque Metropolita*) să-l citeze în absență pe Clain și să îngrijescă, ca în Ardeal să se rînduescă o incușiție asupra cunoscutelor puncte, prin episcopul unit ori prin alt monach basilitan de la Muncaciū, care pentru acesta are, să fie trimis în Ardeal; această acțiune se amână

¹⁾ Asupra ei Rosenfeld după Hof-Kanzlei-Zahl 148: 1744, protocolul ședinții din 31 Decembrie.

„Dreptatea“ și Roma. — Reproducem din „Dreptatea“ din 25 Nov. articolul prim:

„*Altă încurcătură.* Timișoara, 25 Novemre. Se scie, cum că trei episcopate *catolice*, între ele și cel *greco-catolic* din Lugos, sînt vacante, și cum că de mult ar fi trebuit împlinite. Causa trăgării nu era bine cunoscută publicului, de aceea nici prea înțelesă. Acu vine „Pester Lloyd“ și dă esplanță lămurite. În primul articol al nrului său apărut în Duminica trecută numitul jurnal se ocupă de chestiune într'o formă particulară a sa, din care reiese, că în această cauză *subversivă un conflict acut între guvern și între curia papală din Roma.* A nume guvernul propune spre denumire tot de una omenii de ai săi, pe cari înse curia papală nu-i ține de calificații pentru scaunul episcopesc respectiv; era omenii, pe cari curia papală îi ține de calificații, — nu sînt priviți ca atari din partea guvernului. Și nici unul nici altul nu se lasă.

„Asta reiese din imputările și din amenințările (1), ce le face „P. Ll.“ în pomenitul său articol curiei papale.

„Punctul de vedere al regimului,“ zice „P. Ll.“, „și cel al curiei papale este *esențial divergent.* La esecierea dreptului regesc în ocuparea acestor posturi regimul pune un *deosebît temei pe sentimentele (Gesinnung)* candidatului, ca nu cum va puterea morală, politică și materială, de care dispune un episcop, să pice în mîna vre unuia om lipsit de considerațiunile necesare pentru pacea confesională, ca și pentru bună înțelegerea între stat și biserică. Se poate oare, ca aceste considerațiuni să nu cumpănescă ceva și în Roma? N'a învățat ea nimic din esperințele trecutului?“

„Ei bine, zice „P. Ll.“, punctul de mănecare al guvernului nu va fi altul; er în cît privesce tactica, guvernul și în această privință are o poziție mai favorabilă ca curia din Roma. Guvernul „poate aștepta“, er curia papală, care făcînd mered obiectiunii contra persónelor propuse de guvern, trăgînd și împedecă ocuparea scaunelor vacante episcopesci, va avé să porțe vina

pentru scăderile cauzate prin vacanțe, căci vina nu mai cade asupra regimului, ci asupra curiei din Roma, care nu ține cont de „sentimentele“ (?) candidaților. Curia se înșală, dacă crede, că va moia guvernul, ca să accepteze de candidații pe aceia, cari se bucură de atîta protecțiune, fiind că tocmai în aceste zile „statul“ trebuie să stea neclătit pe lângă principiile sale; sentimentele hotărîtore nu numai că nu-i pot fi irrelevante, ci trebuie ca guvernul să pună cel mai mare pond pe ele. De cum va s'ar întâmpla, ca după vacanța de trei ani curia papală să facă us de dreptul său: de a denumi câte un vicar în fruntea respectivului episcopat, atunci sa'r puté întâmpla și din partea guvernului, — zice „P. Ll.“, — „ca un ast fel de legat al Papei nici să nu între în țară, ori că guvernul să-l dea afară!“ —

„Nu scim, dacă „P. Ll.“ face guvernului actual un serviciu, ori că comite față de bietul Bánffy a două perfidie — susținută Tiszaistă — după cea comisă în cërta cu presa din Austria. Noi sîntem plecați a crede cęsta din urmă, mai ales din motivul că, pe cum am raportat la timpul său, însuși Regele Francisc Iosif a dat guvernului ordin pentru de-a face propunerile de lipsă în scopul numirii de episcopi în diecesele vacante. Prin asta perfida jidancă aduce pe guvern în fața lumii mari în directă opoziție și în acut conflict cu curia papală și de o dată într'o stare de neobediță cu Coróna țerii, recte cu Regele.

„Ca oposant față de Roma articolul citat prezentă pe Bánffy ajuns la un conflict, al cărui urmări nu pot fi de cît o totală rumpere, er rumperea de sigur se va întâmpla acolo, unde așa e mai subțire. *Nime nu crede, că Roma va cedă, ci altul va trebui, să cedeze, cu atît mai sigur, cu cît Roma este în dreptul său, și ea este mult mai competentă de a judeca asupra „sentimentelor“ morale, politice și materiale ale candidaților,* ca guvernul Bánffy, care nu pretinde alte „sentimente“ de cît acatolicism, neconfesionalism și neatacabilitatea legilor despre căsătoria civilă, plus supunere orbă guvernului lumean chiar și în

casuri, ce eventual ar obveni, din tragere în degete cu curia papală.

„Ca neascultătorii față de corónă, recte de rege, încă nu pôte fi altul, care va trage scurta, de cît er numai onoratul guvern. Căci Mai. Sa și-a dat cuvîntul, a bună oră în gara din Lugos, apoi atunci, când a dat guvernului ordin, ca să facă propunerile de lipsă; și cuvîntul regelui trebuie împlinit, scuse saii pedeci sentimentale nu i-se pot pune.

„Er amenințările? Își au și ele însemnătatea, dar și consecunțele lor. Însemnătatea lor culminează în volnicia celui ce le face, care volnicie înse pôte fi și ridicolă, atunci d. e. *când un jidan amenință un munte, căruia i-se închină multă lume și rapete încoronate numeroase.* Consecunțele nu sînt nici pot fi altele pentru cel ce se face ridicol, de cît ori blamajul, ori — catrafusele.

„Ast fel credem a nu fi în rătăcire, când sîntem de credința, că acest conflict acut cu curia papală este o — altă încurcătură a guvernului Bánffy.“

Luăm cu bucurie act despre cuvintele, cu cari „Dreptatea“ constată adevărul. Nu ne mirăm de această. Adevărul își scie face cale.

Revista bisericească.

Din Patrie.

Conferența episcopescă convocată pe 26 a c. s'a putut ține numai în 27 a c. de ore ce în 26 a fost deschiderea solemnă a dietei.

Conscrierea venitelor parohiale s'a terminat mai în tóte diecesele. Ea are să formeze baza la regularea congrueli. Avem firma speranță, că episcopatul va rezolvi chestiunea această așa, pe cum o poftesc interesele bisericii și independența clerului de la guvern.

Franța.

Tóte nisuințele guvernelor francmasonice de a înstrăina poporul francez de biserică și de religiunea catolică până

înse, până nu se va sci, de nu se va întorce Clain. Într'aceea sosi de la Clain o scrisore scrisă românească și trimisă din Tergesto. Din ea comisia afla, că episcopul plecase la Roma, dar nu prin Ancona, *via recta*, de ore ce cerea un răspuns de expedit la Veneția, uude el a dispus, ca sosind prea târziu răspunsul, el să fie expedit pe urma lui.

Comisia scia acum sigur, că episcopul Clain merge la Roma.

Comisia decide, Consiliul aulic de război (Hofkriegsrath) să dea în 1 Ianuarie ordin, ca I. I. Clain să fie oprit în Tergesto și silit a reveni la Viena, er la nevoe să fie întors cu forța militară. De va fi fose în Veneția, ea decide, ca legatul imperial să-l îndemne prin sfaturi cuvîncioase, să se întorcă.

Comisia nu perdu din vedere nici pe secretarul lui Clain. Acesta plecase în 20 Dec. spre Ardeal. Presupunînd, că el putea să fie luat cu sine instrucții și scrisori pentru Transilvania, comisia decide, ca atît Guvernul cît și teologul să fie avertisați, să fie cu pază bună și tot de o dată să fie date în grija și sequestrul erarului tóte venitele lui Clain.

În 25 Faur 1745 se ocupă însăși conferența ministerială cu afacerea senzațională a episcopului român. Și aici Rosenfeld este erăși singurul isvor. ¹⁾

Conferența constată: Mai înainte de tóte Clain nu va avé drept a trece granițele Mai. Sale, în contra edictelor generale, fără de licență. Prin foga sa s'a dat dovadă, că el se codesce și că-i constient de vina, cu care a fost acusat. La Viena a conversat în mod familiar cu schismatici, ceea ce era lămurit interzis prin ordinațiunile leopoldine, și a primit de la un schismatic un ordin profan și ore care demnitate exprimată prin el. Conferența a opinar, că în mod intim ¹⁾ este necesar a informa pe cardinalul Alexandru Albani despre starea Unirii în Ardeal; despre modul indiscret de-a lucra a episcopului; despre necuviințele comise de el în sinod; despre plecarea lui subită, fără a mai aștepta, să i-se comunice punctele de acuză, și în fine el. Albani, să informeze Curia Romană, pentru ca curia să scie, cum să procedă față de Clain.

Să-l urmăim încă pe Clain.

Într'aceea sosi o scrisore a lui Clain, datată Romae, alla Madonna del Pascollo 23 Martie 1745. ²⁾ El era adresată canceliarului Gyulaffi. După ce Clain scóte la ivelă pretextul, sub care a fost chemat la Viena, și modul, cum au fost tratate aici afacerile sale,

¹⁾ »Per Cancellariam Status-Aulico-Intimam-medio Insinuati 29 Martii 1745 exarati eatenus requisitam.«

²⁾ Rosenfeld după Hof-Kanzlei-Zahl 320/1745, dto 40/1748.

el arată, de ce a plecat la Roma, și că *voesce, să se întorcă la Viena, pentru ca sfârșindu-și acolo, ce are de isprăvit, să se întorcă la oițele sale (ad suas oviculas), ce-i o datorie a vocațiunii sale,* er pentru cheltuála de drum a scris vicariului de la Beia. Clain adauge, că are scire, că turburarea produsă de Visarion între Românașii săi (*inter suos Valachellos*), pentru care până la sînge a asudat, nu numai că nu s'a mulcomit, ci s'a mai sporit chiar; dar observă, că despre acest lucru abia i-se scrie din partea cui ar trebui să scrie, și cerea deci informațiuni de la Cancelarie, ca să scie, ce să facă în Roma.

Clain a scris cu aceeași ocazie și vicariului de la Beia, protopopului Nic. Pop, că zi și nóptea lucră în Roma pentru nația sa miseră și părăsită, avînd nădejde, că Dumnezeu va întorce lucrurile spre bine. *Avînd de câteva ori audiență la Papa,* continuă I. I. Clain, *S. Părinte i-a promis, că va lucru, ca inamicii lui să fie înfrânți.* Arătînd apoi lipsa de bani, ce-i trebuiesc pentru afacerile sale grele și pentru drum, indică, cum să i-se strîngă și să i-se trimită 1000 fl. cît mai în grabă, și să fie ast fel trimiși, *ca sigur să ajungă la mîna sa.* El scrie apoi, ca vicariul să-și dea tótă silința a readuce la unire pe cei abātuți de Visarion și soții lui. (Va urma.)

¹⁾ După Hof-Kanzlei-Zahl 66: 1745, 320/a.

acum au rămas fără succes. Acesta o dovedește destul de evident desvélirea făcută de curând de către senatorul Fresnau în ultima ședință a senatului. El arată, că în departamentul său sînt 48 școli de stat, dintre cari 12 nu sînt cercetate de nici un școlar, érá celelalte abia au 4—12 școlari la an. Sînt comune, în cari de mai mulți ani la școala de stat nu umblă nici un școlar, și statul totuși susține învățători cu plată de 1200 frs. la an. Statul ar trebui să-și deschidă ochii și să vadă, că poporul mai bucuos jertfese ori ce, de cât să-și crească pruncii în școlile atee; deci guvernul ar trebui să tolereze școlile catolice, cari sînt îndesuite de școlari. Fresnau, care óre când era radical, constată, cum că călugării nu sînt ómeni așa de înfiorători, pe cum se crede în Paris; ei iubesc Franța ca și cel mai radical republican, și dacă li-s'ar da pace, să lucreze, curând ar iubi și republica. Dar massonismul e cu mult mai îngâmfat, de cât să asculte de înțeleptul sfat al senatorului Fresnau.

Revista politică.

Afaceri interne.

Noua dietă și-a ținut prima ședință în 25 a. c. sub presiunea lui Janicsáry ca celui mai bătrân deputat prezent. Deputații s'au prezentat în număr aproape complet. Deputaților partidului popular li-s'au asignat scaunele după fracțiunea Kossuth, ei înse nu au voit, să ocupe acel loc, ci s'au așezat lângă Apponyiști, a căror număr a scăzut tare la alegeri. În ședință numai s'a anunțat, că deschiderea solemnă a corpurilor legiuitoare prin discursul tronului e fixată pe 26 a. c.

În 26 a. c. după invocarea Spiritului Sfint Monarchul a deschis dieta. La deschiderea solemnă au asistat membrii ambelor camere cu excepțiunea kossuthiștilor, cari au absentat demonstrativ.

În discursul tronului se accentuează momentositatea convențiunii vamale și comerciale între ambele părți ale monarchiei, pe cum și cestiunea banței, cari afaceri speréază, că se vor rezolvi, după cum poftesc poziția de mare putere a monarchiei și interesele ambelor ei părți ținându-se samă de principiul echității.

Altă chemare a legislativei va fi reforma administrativă, cu privire la care guvernul va face proiectele de lipsă.

„În interesul introducerii autonomiei bisericesci catolice guvernul nostru va griji, ca în sensul hotărîrii noastre să facă propuneri la timpul său. O grije deosebită va avea și de ameliorarea stării materiale a preoților: la catolici de ambe riturile acesta se va putea întîmpla pe baza regulării congruei cu conclucrarea episcopilor; pe când în privința întregirii venitelor preoților celorlalte confesiuni recepte guvernul nostru respectând drepturile bisericilor autonome, ne va prezenta proiect.“

Se vor face mai multe dispoziții referitoare la calificarea profesorilor și învățătorilor. Se vor promova interesele clasei agricole. Se va ocupa dieta de cestiunea colonisării și de regularea ra-

portului de drept al lucrătorilor. În fine se vor face proiecte în cestiunea procedurii judiciare militare.

Austria.

Comisiunea parlamentară finanțială raportéază, că venitele anului 1897 sînt prevédute în budget în suma de 689.155,139 fl. érá spesele în suma de 688.039,863 fl., deci rezultă un escedent de 1.115,176 fl. Voluminosul raport se ocupă și cu dezvoltarea economică și finanțială a Ungariei și arată, că de 10 ani în cóce importul Ungariei din străinătate crește, pe când cel din provinciile austriace scade. Esportul asemenea e favorabil Ungariei. În fine constată, că și din regularea valutei cel mai mare folos îl trage Ungaria.

Germania.

La dezbaterea în cestiunea duelului tóte partidele reprobă mania duelării. Deputatul Lenzmann atacă cu mare vehementă cercurile conducătoare, cari iértă pedépsa celor condamnați pentru duel, care nu e alt ceva de cât o ucidere de om intenționată.

Bismarck continuă cu desvélirile sale, ca ast fel să țină la suprafață cestiunea tractatului secret dintre Rusia și Germania. El zice prin un interview din „Neueste Nachrichten“, că pactul s'a abzis la ordinul direct al împératului Wilhelm II. Austro-Ungaria a știut de acel pact și l-a exploatat în favorul său, de óre ce tótă politica Germaniei a lucrat mai ales spre a delátura diferențele dintre Austro-Ungaria și Rusia.

Alianța austro-ungară-germană e clară. Dacă Rusia ar ataca Anstro-Ungaria pe teritoriul acesteia, Germania trebuie să întrevină cu putere armată, din contră dacă Austro-Ungaria ar ataca Rusia, Germania ar rămâne neutrală.

Réspunsul evasiv dat de către cancelarul Hohenlohe și ministrul Marschal la interpelarea în cestiunea pactului secret a fost bineprimită în străinătate. Din el se vede, că politicii Germaniei voesc a trăi în bune raporturi cu toți vecinii.

Franța.

Socialiștii au interpelat în ședința din 21 a. c. pe ministrul de externe asupra convențiunii dintre Franța și Rusia preținđend, că dacă există un pact formal, să li-l espună cel puțin în liniamentele generale. Ministrul Hanotaux a declarat, că enunțările făcute la timpul său de către țarul și de către presidentul Faure sînt destul de precise în cestiunea acesta.

Aducénd deputatul Deloncle pe tapet cestiunea Egiptului, a dat prilej ministrului de externe, să releveze însemnătatea amicitiei rusei. El a zis, că Franța va fi spriginită și de o națiune amică în pretensiunea sa, ca Anglia să-și împlinescă promisiunea cu privire la Egipt.

Fiind acum lucrurile încurcate în Orient, abia crede cineva, că Rusia ar urgita împreună cu Franța evacuarea Egiptului din partea armatei angleze.

Interesele franceze mai vin în colisiune cu cele angleze în Siam și în Sudan,

unde de asemenea speréază Franța spi-giul Rusiei.

Avénd de lucru Franța în coloni, fóa oficiósă ruséscă „Pertsburgskija Wiedomosti“ recomandă Francezilor, să renunțe la politica de revanș și să se pună pe picior de pace cu Germania.

Spania.

Guvernul vedénd, că vistieria statului este desecată, érá insurgenții din coloni devin tot mai îndrăzneți, a contras un împrumut de stat în suma de 400 milioane, făcénd emisiuni de hârtii de valóre. Cetățenii spre a scăpa țara din crisă au subscris pentru împrumut 600 milioane, guvernul înse de o cam dată primesce numai 250 milioane, érá restul, când va fi lipsă de el.

Acum e sperare, că insurgenții din Cuba în curénd vor fi nimiciți. Spania a mai trimis acolo 20,000 de soldați pe lângă cei 200,000 de mai înainte. La acestia se adaug 12,000 voluntari indigeni, așa, cât întregul armatei din Cuba se urcă la 340,000 soldați, cari dispunénd de munițiune și de alte mijloce de lipsă ușor vor suprima revoluția.

Turcia.

Regimul turcesc s'a declarat gata a esecuta réformele pretinse de către puterile europene. Spre acesta înse se recer bani, cari îi lipsesc. Încercările guvernului de a contrage vre un împrumut au rămas fără succes, căci Turcia și-a mánecat ori ce credit. Dacă puterile voesc, ca imperiul otoman să mai vegeteze, nu le restă, de cât să-î mijlocéscă împrumutul de lipsă. Și în adevér reprezentanții puterilor se și ocupă serios de cestiunea acesta.

Delegații puterilor europene pentru regularea gendarmeriei în Creta au să convină în săptămána acesta. Membrii comitetului național din Creta prin o representațiune adresată consulilor străini urgiteză esecutarea reformelor amenințând, că alt cum se ved siliti a-și stórce cu forța drepturile, ce deja li-s'au decretat.

Conferența episcopéscă.

După informațiunea oficiósă comunicată în „Hircsarnok“ conferența episcopéscă mai mult a tractat despre atitudinea, ce are să o observe clerul subaltern față cu unele dispoziții ale reformelor bisericesci-politice.

Alt obiect al conferenței a fost observarea uniformă a postului în diversele diecese. În cestiunea acesta episcopatul se îndreptă către Roma.

Apoi a venit la ordinea zilei propunerea religiunii în școlile medi și propunerea studiilor teologice. Pentru studiarea cestiunilor acestora s'au esmis două comisiuni.

În urmă venind la rind cestiunea congruei, episcopatul așteptă terminarea conscrierii venitelor, după care va lua hotărîri definitive.

Dr Demetriu Radu.

Date biografice.

Din cauza scurtimii timpului ne mărginim la următoarele date biografice privitor la noul episcop al Lugosului.

Dr Demetriu Radu e născut în comuna Ufalăul săsesc de lângă Aiud în comitatul Albei inferioare la anul 1861, va să zică e de 35 ani. Părinții lui sînt economi, adevărat tip al țeranului român: omeni blânzi, cu frica lui Dumnezeu, harnici și cruțători. E o adevărată plăcere a te găsi la ei.

Studiile elementare le-a făcut Dr D. Radu la Aiud la romano-catolic. În Blaș a terminat cu succes șese clase gimnasiale, după terminarea cărora a fost trimis de fericitul mitropolit Vancea la Roma, unde a ascultat cursul filosofic și teologic la institutul mondial „De propaganda Fide”, obținând în amîndouă facultățile laurea doctorală. Numai cei ce au petrecut cu dînsul în seminarul Atanasian, știu, să spună, ce diligență de fer a desvoltat Dr D. Radu în cei șeze ani, cîți a petrecut în Eterna Cetate. Stima, de care se bucura părintele Radu înaintea profesorilor și superiorilor săi, se poate vedea din faptul, că de două ori a fost învrednicit a susține o dispută publică din s. Teologie înaintea Sfinției Sale Pontificelui și a unui auditoriu, cum numai în Roma în Vatican se poate.

După terminarea studiilor în Roma și după primirea tot în Roma a sfîntului ord al preoției a fost destinat încă din Roma de către Sfinția Sa Pontificele cu consensul Ordinariatului nostru mitropolitan de paroch român-gr. cat. al Bucurescilor, unde multe mii de greco-catolici sînt lipsiți cu totul de îngrijire spirituală.

La Bucuresci pe lângă postul de paroch a mai ocupat pe rînd posturile de secretar arhiepiscopesc latin, de profesor seminarial, de rector seminarial și acum pe urmă de econom general al arhiepiscopescii latine de Bucuresci.

Pentru activitatea sa a fost numit protopop onorar, ér consistoriul nostru arhiepiscopescan l-a ales de asesor.

În Bucuresci s'a distins Părintele Radu mai ales prin vorbirile sale sacre rostite în limba română, ce le-a ținut în catedrala sfîntului Iosif. Predicile aceste aveau tot de una un public ascultătoriu din celea mai înalte clase ale societății bucurescene.

Mai amintim, că e meritul Părintelui Radu, dacă azi e un fond pentru o biserică română greco-catolică, ce ar fi a se ridica în Bucuresci. Sperăm, că opera începută se va termina spre mărirea lui Dumnezeu și spre mîntuirea atîtor suflete scumpe.

Din Bucuresci vine acuma Părintele Radu la Lugos.

Diecesa Lugosului își capătă un vrednic păstoriu. Provincia mitropolitană încă poate iubi, de ore ce ținem de asigurat, că Părintele Radu va cultiva cu sinceritate legăturile canonice cu capul provinciei noastre Mitropolitul Victor.

Provocare.

După ce de nenumărate ori am rugat atît privatim cît și pe cale ziaristică pe acei P. T. Domni, cari ne datoresc pentru opurile „Epistole către un preot tîner” partea I și II și „Pregătire la morțe”, dar cea mai mare parte nici pînă în present nu au satisfăcut

acestei provocări, subscrișiți în numele societății teologilor români gr. cat. din Blaș îi rugăm și provocăm încă o dată și pentru ultima oră la achitarea datoriei.

Când societatea noastră a pus la dispoziția Veneratului Cler nisce opuri atît de valorose și atît de necesare pentru un adevărat păstor sufletesc, — și cînd spre acest scop nu a crutat ostenelele, dar mai virtos speșele avute cu edarea opurilor sus amintite; atunci cu tot dreptul credem, că interesul societății noastre pretinde, ca fie care să-și achiteze cît mai curînd datoria.

Am zis-o acêsta în speranța, că nu vom fi nevoiți a recurge la alte mijloce pentru redobîndirea averii societății noastre.

Pentru Societatea de lectură Inocențiu M. Clain Blaș

Mihail Ilies
președ. soc.

Demetriu Racoțan
secret. soc.

Noutăți.

Escolența Sa I. P. S. D. Mitropolit a plecat Duminecă sară la Budapesta spre a lua parte la deschiderea casei de sus și la conferența episcopescă din 27 a c., era astăzi s'a întors la reședință.

Din Archidieceșă. Escolența Sa Preasfîntitul Domn Mitropolit Dr Victor Mihályi a binevoit a chirotoni în 15 Novembre a. c. de preoți pe clericii absoluți archidieceșani *Teodor Hurghiș* numit administrator parochial în *Silea magiară* din protopopiatul Dicio-Sânmărtinului, *Augustin Nilca* numit adm. par. în *Văldacuta* din protopopiatul Murășului, *Moisi Brumboiu*, *Ariton Popa* numit cooperator în *Bucium Sesa* din protopopiatul Roșiei, *Victor Suciu* numit adm. par. în *Birghiș* din protopopiatul Sibiului, și *Nicola Lichirie* destinat de cooperator în *Alma sasescă*.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Veduva Florea Rotariu a dăruit bisericii noastre din Cetatea de baltă o cădelniță cumpărată cu 8 fl. și în ușile s. altariu a așezat perdele nouă de materie traînă și frumoasă ér în preț de 8 fl.

Episcopi noi. În zilele din urmă nu s'a umplut numai scaunul episcopesc de la Lugos, ci Maiestatea Sa, — pe cum anunță „Bud. Tud.”, — a numit de episcop la Rosnyó pe Dr *Ivanovich*, șef de secțiune în ministerul reg. ung. de culte și instrucțiunea publică. Oficioșă „Wiener-Zeitung” publică denumirea profesorului Dr *Mahnice* la scaunul episcopesc din Veglia. Dr *Mahnice*, profesor la seminarul central din Görz, s'a născut la 1850, și de și e Sloven de origine, totuși e agreeat și Italianilor.

Regele Sêrbiei la Papa. Regele Alexandru al Sêrbiei în 25 a c. a sosit la Roma spre a face vizită curții regale italiene. În 26 regele Alexandru, — pe cum se anunță din Roma, — a fost primit cu mare solemnitate în audiență de Sfinția Sa Papa Leo XIII, întretîndu-se numai amîndoi trei pîtrări de oră. După audiența de la Papa regele Sêrbiei a cercetat pe cardinalul secretar de stat Rampolla, care încă în aceeași zi a întors regelui visita în numele Papel. Se zice, că regele ar fi rugat pe Papa, să ridice episcopie catolică în Belgrad și să inchie concordat cu Sêrbia.

Universitatea sasescă în adunarea generală din anul acesta, la care au participat ca ablegați români numai dnii Dr Șt. Pécuar și Laurian Barcian, a votat pentru ajutorarea institutelor culturale românesei numai 9.700 fl., anume pentru gimnasiul gr. or. din Brașov 5000 fl., pentru școlile gr. or. române din Sebeșul săsesc și Orăștie câte 1000 fl., pentru cele trei parochii gr. or. din Sibiū câte 300 fl., pentru parochia română gr. cat. din Sibiū 500 fl., pentru parochia gr. or. din Săliște 400 fl., pentru parochiile gr. or. din Romos, Lancrăm și Pianul de sus câte 300 fl. De și pe fostul fund regiū locnesc puținii magiari, totuși pentru școlile lor s'au votat

3800 fl., era pentru institute culturale sasesci 100.900 fl., de și în fundul regiū abia sînt 120.000 Sași față de 280.000 Români.

Partidul poporal și Monarchul. Alegătorii partidului poporal din părțile nordice ale Ungariei au hotărit, să trimită o deputațiune la Maiestatea Sa spre a se tîngui asupra nedreptăților, ce li-s'au făcut la ultimele alegeri din partea organelor oficioșe. Scricîndu-se, că Monarchul nu e aplicat a primi deputațiunea, acêsta va rămîne a casă.

Ordinul Piaristilor în Ungaria are 378 membri, dintre cari 258 sînt preoți, era cei alalți alumnii, cari studiază în Budapesta, Vaș, Cluș, Rózsahegy și Kecskemét. Piaristii propun la 24 gimnasiu și 4 școli poporale și au 210 profesori, între cari 170 sînt calificați.

Date statistice referitoare la căsătorie. Oficiul statistic regnicolar între altele comunică cu privire la căsătorie următoarele date. În 1893 sau închiat 144.159 căsătorii, în 1894 numărul căsătoriilor a fost 143.021, era în anul trecut numai 134.356. Pe cînd numărul căsătoriilor scade, pe atunci se înmulțesc numărul divorțurilor și al pruncilor nelegiuți, cea mai învederată dovadă a decădîntei morale. În anul trecut cele mai multe căsătorii s'au întimplat în Februar, anume 25.769 (s'au 19.19%), cele mai puține în Martie (fiind postul Pascilor) și în Octobrie (3.236, adică 2.42%), luna primă a căsătoriei civile, semn, că nu au dorit-o. Este interesant, că în Septembrie 1895, luna premergătoare căsătoriei civile, s'au închiat 17.398, pe cînd în aceeași lună a anului precedent numai 7.597 s'au cam cu 10 mii mai puține. Causa e, că mulți s'au grăbit cu cuania, ca să nu-1 apuce căsătoria civilă.

Amicii Magiarilor în Viena. Pe cum se știe, în Viena domnesce un curent puternic antimagiar. Jidano-liberalii din „Freisinniger Club”, cari și-au petrecut bine în Budapesta pe timpul expoziției, vor să se arete recunoscători Magiarilor. Ei vor lucra prin presă, conferențe și alte mijloce de publicitate spre a clarifica publicul neorientat ori amăgit în cestiunile privitoare la Magiari. Jidano-liberalii din Austria convingîndu-se, că în Austria este compromis deplin liberalismul lor, cercă a-1 păstra nimbul cel puțin în Ungaria. Cu greu le va succede.

Cale submarină. În Italia de mult se ventilază planul de a împreuna Sicilia și Italia prin o cale submarină. Acum ingineriul De Johannes a pregătit pe hîrtie planul dorit. Realizarea lui ar costa numai 70 milioane de lire. Lungimea tunelului submarin ar fi de 3 km.

Presidentul casei magnaților Szlavy József și-a dat dimisia din motive sanitare, și Monarchul a și primit-o. Candidat pentru dignitatea de president al casei de sus e între alții fostul ministru Szápary Gyula, care e bine vădut la curte. Dară br. Bánffy nu-l află destul de energic.

Dare pe bicicleu. Guvernul austriac a hotărit, ca din 1 Ian. 1897. cei ce voesc a se folosi de bicicleu, să cêră spre acêsta licență de la autoritățile politice. Rugarea pentru licență are să se provadă cu timbru de 1 fl., era pe charta, care dovedesce, că biciclistul e membrul vre unei reuniuni bicicliste, să se lipescă timbru de 50 cr.

Fôse pedagogică. Reuniunea învățătorilor gr. or. români din stînga Murășului diecesa Aradului notifică publicului interesat, că cu 1 Ianuariu 1897 va eda o fôse pedagogică cu menirea de a ține legat corpul învățătoresc român în o acțiune culturală comună și solidară. Fôsa va apêre în fie care sêptemînă și va costa numai 4 fl.

Inundări. Din cauza multelor ploii în Sêrbia și Bosnia crescînd apele au produs daune fôrte mari.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericilor grecesci.

(Continuare.)

2. *Junghiarea animalului de jertfă și prinderea și stropirea sângelui lui.* Mai la deal am arătat, că în cultul rinduit de Dumnezeu prin Moisi junghiarea animalului de jertfă tot de una o sevășia acela, care aducea jertfa. Am arătat mai de parte, că junghiarea aceea era darea vieții datorite spre moarte de pedă și de satisfacție. Am arătat și aceea, că jertfa subiectivă, întru cât într'insa era vorbă de darea vieții spre moarte, în junghiarea animalului de jertfă își ajungea punctul de culminare, deplinirea. Forma esențială a jertfei de viață ca jertfă subiectivă era deci vărsarea sângelui; într'insa se sevășia adecă darea vieții spre moarte.

Tot acolo am arătat și aceea, că primirea jertfelor sângeroase din partea lui Dumnezeu se exprima prin aceea, că preotul ca locuitoriu al lui Dumnezeu prindea într'un vas sângele, care curgea din animalul sacrificial junghiat.

Nu suferă înse de altă parte îndoelă, că junghiarea sacrificială din L. V. și-a găsit împlinirea în moartea lui Isus de pe cruce. Esența junghiării sacrificiale tipice din L. V. era darea vieții spre moarte prin vărsarea sângelui cu scopul satisfacției. Dar și pe cruce a dat Isus viața sa prin vărsarea sângelui său spre despăcătirea nămului omenesc. Aci în tocmăi ca și acolo s'a sevășit moarte violentă cu scopul de a satisface. Adevărat că moartea lui Isus nu a fost cauzată în mod direct și exclusiv prin vărsarea sângelui; dar pe cruce moartea lui a bună samă nu ar fi urmat deja la trei ore după restignirea cea asemenea împreunată cu pierdere de sânge, de cum va restignirea nu l-ar fi premers vărsarea de sânge pe muntele maslinilor și la sbiciuire și la încununarea cu cunună de spinii. De altmintea de și moartea lui Christos nu a fost cauzată în mod direct și exclusiv prin vărsarea sângelui, totuși avurăm deja și până acum prilej de a ne convinge, cum s. Scriptură a L. N. pretutindena ne grăește despre moartea aceea ca despre moarte provocată prin vărsare de sânge. Din această se vede limpede, că scriitorii L. N. moartea lui Isus au privit-o de moarte sacrificială și de împlinirea junghiării sacrificiale din V. T., carea în esența sa fuse ucidere prin vărsare de sânge. Inusu-și Christos aședă esența jertfei sale în vărsarea sângelui: „Acesta e sângele meu al legii celei nouă, carele se varsă pentru mulți într'u iertarea păcatelor“ (Mt. 26, 28). Er în chipul cel mai special și mai pe sus de ori ce îndoelă se privesce moartea lui Isus ca antitip al junghiării sacrificiale a mielului Pascilor în Apocalipsă. Așa la 5, 6: „Și am vădut — în mijlocul bătrânilor un Miel stând, ca cum ar fi junghiat.“ La 5, 12: „Vrednic e Mielul, carele s'a junghiat scl.“ La 13, 8: „Și se vor închina ei toți — Mielului celui junghiat de la întemeierea lumii.“ Tot asemenea serie și s. Pavel la I Cor. 5, 7: „Că Pascile noastre pentru noi s'a junghiat Christos.“

Dar Christos nu a fost numai „Mielul, carele s'a junghiat“, ei și jertfătoriu, carele a junghiat. În L. V. junghiarea o sevășia omul acela, care aducea jertfa dorind împăcarea cu Dumnezeu; el simția, că e vrednic de pedepsă de moarte, și era și gata, ca spre espierea vinei sale de bună voe să dea viața sa spre moarte, să verse sângele său. Numai pentru că Dumnezeu nu voia, ca omul acela să verse sângele său, numai de aceea vărșea el sângele unui animal substituit și mărturisă prin această solemn, că el ar fi fost dator și gata de a-și vărșea sângele propriu. Junghiarea sacrificială în idea sa era darea vieții proprii spre pedepsă de moarte cu scopul de a satisface, de și ea în realitate era darea unei vieți străine. Idea aceea a jertfelor sângeroase din L. V. și-a aflat împlinirea în aceea, că Christos s'a dat pe sine însu-și spre moarte, a vărșat de bună voe sângele său cu scopul de a espia păcatele omenilor. „Eă pun sufletul meu. Nimene nu-l iea de la mine, ci eu îl pun de la mine însu-mi“ (Io. 10, 17 ur.). Christos „nu are în toate zilele nevoie ca alți archierei întâii pentru ale sale păcate a aduce jertfe, apoi pentru ale poporului, că această a făcut-o o dată pe sine aducându-se“ (Evr. 7, 27). „Cu cât mai virtos sângele lui Christos, carele prin Spiritul cel vecinic pe sine s'a adus nepetat lui Dumnezeu, va curăți conștiința voastră de faptele cele moarte“ (Evr. 9, 14). „Eă nu ca de multe ori să se aducă pe sine însu-și scl.“ (Evr. 9, 25). Ast fel aducându-se jertfă Christos pe sine însu-și a dat junghiării sacrificiale din L. V. împlinirea. Cel ce a junghiat, a fost el însu-și și a nume ca reprezentant al nămului omenesc celui încărcat cu păcate și doritoriu de împăcare. Nămul omenesc ar fi trebuit să se dea pe sine spre pedepsă de

moarte; dar adevărată satisfacție putea să efeptuască numai jertfrea unei vieți nevinovate, dumnezeesci, și de aceea a dat Christos viața sa spre moarte. Restignitorii lui au fost reprezentanții puterilor laului, de cari Dumnezeu s'a folosit, pentru că nu a voit, ca Christos să-și iea însu-și viața, în tocmăi pe cum nu a voit, ca jertfătorii din L. V. să și-o iea ei însi-și. Nu în restignitorii aceia s'a întrupat idea, ce se cuprindea în jertfele cele sângeroase ale L. V. Din contră Christos ca reprezentantul milioanelor, cari de la Adam începând au fost și sint dornici de a satisface lui Dumnezeu și de a se împăca cu el, e junghiătoriu în jertfa cea unică și mare, care are să împăce întregă omenimea cu Dumnezeu.

Numai pe lângă concipiarea această a jertfei de pe cruce putem pricepe, de ce s. Scriptură grăind despre jertfa de pe cruce se folosește în chip constant de cuvinte de aceea, cari spun, că Christos s'a adus pe sine însu-și jertfă pe cruce. Așa la Evr. 7, 27: „că acesta (Christos) o a făcut o dată pe sine aducându-se“; la Evr. 9, 14: „(Christos) pe sine s'a adus nepetat lui Dumnezeu“; la Evr. 9, 25: „să se aducă pe sine însu-și“; Mt. 20, 28: „Fiul omului n'a venit, să i-se servescă, ci să servescă, și să-și dea sufletul răscumpărare pentru mulți“; Io. 17, 19: „eu mă sfîntesc pe mine însu-mi“. Numai o dată, adecă la Evr. 9, 28, zice s. Scriptură: „Așa și Christos o dată fiind jertfit.“ Dar și aci deja s. Ioan Chrisostom află, că cuvintele s. Pavel explicându-se au să se întregescă cu *ὁ ἑαυτοῦ*, „prin sine însu-și“.

Tot mai la deal am arătat, că jertfa subiectivă din L. V. se făcea și jertfă obiectivă prin prinderea sângelui. Această o sevășia preotul ca reprezentant al lui Dumnezeu, și printr'insa se simbolisa, că Dumnezeu a primit jertfa.

Pe cum în L. V. jertfa sângeroasă ca jertfă a vieții se deplinia prin vărsarea sângelui în mâinile mijtociatoriuului dintre om și Dumnezeu. Așa s'a întâmplat și în jertfa lui Christos: în momentul, în care Christos a suferit de bună voe moartea, în acela-și moment Dumnezeu a și primit jertfa lui. Să ne aducem a minte, că acela, care a adus jertfa această pe lemnul crucii, e Fiul lui Dumnezeu. „Așa a iubit Dumnezeu lumea, cât și pe Fiul său cel unul născut l-a dat“ (Io. 3, 16). V. și I Io. 2, 7; 4, 9, 14; Rom. 5, 10; 8, 32 ș. a. Să ne aducem mai de parte a minte, că natura omenescă a lui Christos, carea a adus jertfa aceea, și în clipa aceea încă era unită cu cea dumnezească în unitate personală. Dacă ne aducem a minte de aceste, atunci ne va trebui, să concedem și aceea, că natura dumnezească și într'insa însă-și dumnezeirea a primit în dată jertfa naturii omenesci unite cu cea dumnezească în persoana Fiului. Primirea această, deplinirea această a exprimat-o și Mântuitoriuul însu-și. El „a zis: Sfârșitu-s'a! și plecându-și capul și-a dat sufletul“ (Io. 19, 30). S'a sfârșit adecă în momentul acela satisfacția, ce Christos a prestat-o lui Dumnezeu pentru „păcatul lumii“, și prestându-se satisfacția această, jertfele tipice ale L. V. în aceea-și clipă și-au perdut scopul său prefigurativ și s'a abrogat: „Și etă catapetasma bisericii s'a rupt în două de sus până jos“ (Mt. 27, 51).

Dumnezeu a primit deci jertfa lui Christos în clipa, în care Christos „plecându-și capul și-a dat sufletul“ (Io. 19, 30). De aceea Apostolii derivă iertarea păcatelor și totă grația și mântuirea din moartea lui Christos de pe cruce, din sângele lui Christos vărșat pe cruce. I Cor. 15, 3: „Că am dat vone întâii carea am și luat, cum că Christos a murit pentru păcatele noastre.“ I Petr. 2, 24: „Carele păcatele noastre însu-și le-a ridicat în trupul său pe lemn.“ 3, 18: „Că și Christos o dată pentru păcate a pățimit, cel drept pentru cei nedrepti.“ Gal. 2, 21: „Nu lapéd darul lui Dumnezeu; că de este dreptatea prin lege, Christos dară în deșert a murit.“ Rom. 5, 6: „Christos, fiind noi neputincioși, în vremea sa pentru cei necredincioși a murit.“ 5, 9: „Cu cât mai mult dară acum îndreptați fiind într'u sângele lui ne vom mântui printr'insul de mânie? Că de vreme ce fiind noi vrășmași, ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea Fiului lui, cu mult mai virtos fiind împăcați ne vom mântui într'u viața lui.“ Col. 1, 20: „făcând pace prin sângele crucii lui.“ Ef. 1, 7: „Întru carele avem răscumpărare prin sângele lui și iertarea de păcate după bogăția darului lui.“ I Io. 1, 7: „sângele lui Isus Christos Fiului lui ne curătește pe noi de tot păcatul.“ Apoc. 5, 9: „te-ai junghiat și ne-ai răscumpărat pe noi lui Dumnezeu cu sângele tău.“ I Petr. 1, 19: „(v-ați mântuit) cu scump sângele ca al unui miel nevinovat și ne-purcat al lui Christos.“ De aceea ei bunăvestirea mântuirii prin Christos o numesc bunăvestirea crucii. I Cor. 1,

18: „cuvîntul crucii“. Gal. 6, 14: „E ră mie să nu-mi mai fie a mă lauda, fără numai în crucea Domnului nostru Isus Christos.“ Fil. 3, 18: „Că mulți umblă, de cari de multe ori am zis vouă, eră acum și plângend zic, că sint vrășmașii crucii lui Christos.“

Ce privesce stropirea sângelui sacrificial, carea era rîndnită în jertfele sângeroase ale L. V., ea, pe cum asemenea am arătat

mai la deal, a fost esplicarea și solemnisarea lucrului, care s'a sevârșit prin versarea sângelui în mînilor preotului. Stropirea aceea a sângelui și-a aflat în jertfa lui Christos împlinirea fără îndoelă deja pe cruce. Crucea a fost altariul, pe care s'a junghiat Mielul L. N., și tot pe acest altariu s'a sevârșit și stropirea sângelui. (Va urma.)

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Cam pe la mēzā zi galera visla pe marea deschisă pe lângă Paestum. Vîntul sufla încă tot bine din spre apus și umfla țare pânza spre bucuria cea mai mare a măiestrului de vîntrele. Străjile erau la locul lor. Pe podul de din ainte era ridicat un altariu, și l-au presărat cu sare și cu orz. În aintea lui tribunul rostise rugăciuni sēr-bătorești cătră Joe, cătră Neptun și cătră toți zeii mării și turnând vin și aprindend tēmăe făcuse juruințe. Și acum pentru a putē face mai bine revista omenilor sērședea în caiuta cea mare, — adevărat ostaș din creștet până în tălpi.

Caiuta, — ca să nu uităm a aminti, — era în despărțemintul din mijloc al galerei și avea lungime de 65 urme și lărgime de 30 de urme. Lumina și-o primia prin trei deschidături largi. Printrînsa trecea un șir de colonne, cari țineau coperișul; aprōpe de mijlocul ei se vedea catargul, în jurul căruia erau acățate securi, lănci și sulii. Pe lângă fiesce care deschidetură ducea în drēpta și în stînga în jos căte o scară, care se putea închide cu o țarabă. Când acesta era ridicată, atunci caiuta avea înfățișarea unui portic luminat de de-asupra.

Aci era inima năii, locuința tuturor omenilor, cari erau pe nae, — refectoriul și dormitoriul, casa de deprindere cu armele, locul de recreare după obosela serviciului, — de cum va recrearea o concedeau legile, cele ce rînduiau viața de pe nae până în amănuntele ei cele mai neîsemnate și suțineau o disciplină, care era în tocmă așa de nemilōsă și fără cruțare ca și mōrtea.

La un cap al caiutei era o ridicătură, la care duceau căte-va trepte. Aci era postat mai marele vislașilor. Înaintea lui era o masă, pe care lovia el cu un ciocan de lemn dând vislașilor tactul. De-a drēpta lui era o clepsidră sau un orologiū de apă, care rînduia străjile și schimbările lor și ale vislașilor. De-asupra lui pe altă ridicătură separată cu o gratie aurită avea tribunul cuartirul sēr; acesta era înzestrat cu un pat, cu o masă și cu o catedră sau un scaun perinat, cu brațe și cu spate, — lucruri, cari se obișnuia să le dăruească împēratul, și de aceea erau fōrte frumoșe și scumpe. Legănându-se așa, pe cum se mișca naea, ședea Arriū în scaun. El aruncase mantaua ostășescă de jumătate preste tunică și avea spada încinsă. Cu multă băgare de samă examina el pe omenii sēr. Aceștia încă îl observau cu ochi tot așa de ageri, de și aruncau numai pe furis căte o privire spre el. El privia cu ochiū critic la tōte, cele ce se aflau în jur de el. Mai mult i-se opri privirea la vislași. Nu suferē îndoelă, că și cetitoriul ar fi făcut tot asemenea, numai cu deosebirea aceea, că privirea lor n'ar fi putut să nu

nu trezescă în el compătimirea, pe când tribunul după obiceiul comandantilor căuta numai la rezultatele, cele ce le avea conlucrarea persōnelor și lucrurilor.

Scena de alt mintea era destul de simplă. De-a lungul caiutei erau la părere trei șire de bănci întărite de părății năii. Dar dacă cercetai lucrul mai de aprōpe, aflai, că ele sint o înșirare de scaune, din cari al doilea era în dosul și de-asupra celui dintăiū, er al treilea în dosul și de-asupra celui de al doilea. Pentru ca cei șese zeci de vislași, cari lucrau în fie care lature a năii, să aibă spaț destul, ei aveau nouē spre zece scaune de aceea întreite, cari erau de un cot de departe unul de altul. Al douăzecilea scaun întreit era ast fel întocmit. căt scaunul lui cel mai înalt era chiar de-asupra celui de din jos. Dispoziția asta concedea fiesce căruī vislaș la lucrul lui destul spaț, dacă el își mēsură loviturile cu visla acurat după cele ale soșilor sēr. Lucrul vislașilor era decī asemenea marșului celui eșecutat după tact, în care înainta pe uscat un despărțemint de ostași.

Vislași din rîndul de din jos și cel din rîndul de mijloc își isprăviau lucrul ședend, pe când cei din rîndul al treilea trebuiau să stea, și vislele lor erau mai lungi. Vislele la mănunchiū erau îngreuiate cu plumb și cam pe la punctul lor de gravitate atîrnau de nisce curele, cari se mișcau libere și mijlociaū ast fel manevrarea ușorā a vislelor, dar de o dată recereau și o istețime mai mare în mișcarea mănților. De aceea se și întimpla a dese ori, că vre un val înalt, care apuca visla, arunca pe vislaș de pe scaun, dacă acesta era neatent.

Fiesce care deschidetură, prin care trecea visla, prevedea cu o cale pe vislașul ei cu aerul prōspet de lipsă. Lumina primiaū vislași prin deschideturile, prin cari omul putea ieși de aci a fară pe podul năii. Sōrtea acestor omenī ar fi putut decī să fie mai rea în multe privințe. Cu tōte acestea să nu ne închipuim, că viața, ce o trăiau ei, le-ar fi oferit vre o plăcere. Nu se da voe nimēnuia, să comunice cu ei. nici lor, să comunice între olaltă. Zilnic își cuprîndeau locul fară de a grăi un cuvînt; pe timpul muncii ei nu puteau, să privescă unul la altul; pausele cele scurte, cari li-se concedeau, erau menite pentru a dormi și pentru a mănca. Nici o dată nu vedeai pe vre unul din ei rîdend, nici nu-l aușiaū cāntānd. De ce folos le era limba, dacă ea avea să servescă numai spre a ofta și spre a geme, și dacă forța îi silia, să tacă? Esistența acestor nefericiți se asemēna unui rîu subteran, care curge a lene și între sfōrtări lungi se tirăie spre o ieșire, a cărei loc și timp nu se scie.

O, Fiule al Mariei! Spada acum are inimă, — și a ta e gloria, că e așa! Așa e acum. Dar pe timpul, despre care grăesce istorisirea noastră, prinsōrea era identică cu muncă grea pe tabii, pe drumuri și în băi de metal, și galerele, atāt cele de

rășboiū căt și cele comerciale, erau nesăturate. Pe când Druiliū căștigase patriei sale învingerea navală cea dintăiū, pe atuncia la visle ședuseră Romanī, și gloria învingerīi o împărțiseră între olaltă vislașul și ostași. Băncile acestea dimpotrivă, a căror dispoziție ne-am înfățișat-o după putință, dovediaū schimbarea, ce aū produs-o învingerile, și aruncaū lumină atāt asupra puterīi politice a Romei căt și asupra falei ei. Aprōpe tōte popōrele trebuiau să dea din fiit sēr vislași pe sama Romanilor. Vislași erau în mare parte barbari prinși pe timp de rășboiū, pe cari îi alegeau la slujba de vislaș pentru forța și răbduria lor. Pe o bancă ședea un Brit, înaintea lui era un Libian, în dosul lui un om din Crimia, eră colo veți pe un Scit, pe un Gal și pe un fiū al Tebei celei cu o sută de porți. Criminali romanī ședeau între Goți și Longobarđi, între Jidovi, Etiopeni și barbari de la țermul mării Meotice. Aci veți pe un Atenean, colo pe un sēlbatic cu barbă roșie din Ibernia, și colo din colo uriași cu ochi vineți din vița Cimbrilor.

În munca vislării se cuprîndea prea puțin artă și istețime, pentru ca ea să cuprîndă spiritul omului osîndit la munca acēsta, ori căt de nepretentios ar fi fost el. Împingerea înainte, oprirea, neteșirea apei, înălțarea și afundarea, acestea erau tōte, cele ce aveau să învețe vislași, și manevrarea era mai perfectă atuncia, când ea se sevârșia în chip de tot automatic. Până și băgarea de samă, ce o pretindea de la ei starea, în care se gășia marea, cu timpul se făcu un lucru mai mult al instinctului de căt al gāndirii. Serviciul îndelungat hăbăucia pe omenii aceștia, îi făcea proști, ascultători, — ei se făceau nisce omenī de forță mare a musculaturii și de spirit timpit. Ei se hrăniaū din amintirile sale cele de-a rîndul puține, dar scumpe, er mai pe urmă se confundau în starea aceea apatică a semiconștiinței, în care miseria e un lucru obișnuit, și sufletul își însușesce o învîrtoșare de necredut.

Legănându-se oră după oră în scaunul sēr în drēpta și în stînga petrecea tribunul cu gāndul sēr tot de una pe airia, numai la miseria vislașilor nu. Mișcările lor precise și de tot uniforme de amîndouē laturile năii îl plictisira în scurtă vreme, și el își petrecea acum vremea cu aceea, că își alese din vislași indiviđi singuratici și-i studia. Cu stilul sēr își însemna observările pe o tablă și într'aceea cumpēnia, că dacă tōte vor merge, după cum doria, între pirai și gāsi omenī, cari vor fi vislași mai buni, de cum sint cei de aci și de colo de pe bănci.

Nu era de lipsă, ca sclaviū aceia, pe cari îi aduceau pe galere, să-și mai porțe numele, căci galerele erau pentru ei sinonime cu mormintul. De aceea s'a întrodus obiceiul comod, ca ei să se identifice cu numerii scriși pe băncile, pe cari ședeau. În vreme ce ochiū cel ageri al tribunului călătoriaū de la o bancă la alta de amîndouē laturile corabiei, ei în sfârșit se opriră la

numărul 60, care, pe cum am zis, se ținea deja de șirul cel mai de pe urmă de pe latura stângă, dar din cauza lipsei de spaț își aflase loc de-asupra băncii celei dintâi din șirul cel dintâi. Ochiul tribunului odihniră multă vreme pe numărul acesta.

Banca numărului 60 era cu ceva mai înaltă de cât planul ridicăturii tribunului și numai în depărtare de câte va urme de ea. Lumina, ce trecea prin gratia de-asupra capului, se vărsa plină pe vislașul acesta, și tribunul îl putea examina bine, — vislașul sta drept, cu trupul gol ca și soțul lui și numai cu o bucată de pânză înfășurată în jur de șele. Multe puteau să stîrnescă în privitorii interes față cu el, căci el era încă foarte tîner, abia va fi implinit anul al douăzecișilea. Lui Arriū nu-i plăcea numai jocul în cub; el era și un cunoscător bun de omenii în privința fizică, și când petrecea pe uscat, cerceta foarte a dese ori gimnasiul, căci acolo i-se ținea prilejul de a cunoaște și admira pe atleții cei mai renumiți. De la vre un profesor pôte că a audiat axioma, că singur numai dezvoltarea musculaturii, atât în privința estensiunii cât și în cea a țărîmii, dovedește numai forța trupescă, pe când deplinirea formei întregi e condiția unei anumite forțe spirituale în tocmă ca și a forței trupesci. El își însușise axioma aceasta ca și alții mișcând cu necredință după umeri, și de atunci cerca neîncetat după exemple, cari să dovedescă adevărul ei.

Cetitorii nu pôte crede, că tribunul cercând o ast fel de perfecțiune de multe ori a fost îndemnat, să se oprască și să examineze, dar a rare ori a fost îndestulit pe deplin. Aci înse la numărul 60 află în sfârșit cauză de a se opri pe mai multă vreme.

Când vislașul își lua avînt spre fie care lovitură de vislă, el tot de una arăta tribunului profilul trupului său și al feței sale; fiesce care din mișcările acestea și-o sfârșia cu aceea, că își încovoia trupul din nou în apoi. Grația și ușurința, cu care se sevârșia munca aceasta, provoca întâi îndoelă despre aceea, dacă e veritabilă forța, ce se părea, că se aplica. Dar nu trecu multă vreme, și îndoela asta dispăru. Constanța, cu care purta el visla, de câte ori o împingea înainte, și cu care o ținea apoi de-asupra apei, era dovadă sigură, că el întru adevăr aplica forța aceea, carea se părea, că o aplica, și nu numai demonstra limpede arta și istețimea vislașului, ci mai și îndemna pe criticul cel din brățariū, să examineze și să constate raportul acela împrumutat dintre forța trupescă și spirituală, în jurul cărnii se învîrtia teoria lui.

În decursul studiului său observă Arriū, cât de tîner era obiectul interesului lui. Fără de a se da din cauza asta rob vre unui sentiment de milă mai băgă el de samă, că vislașul părea a fi de stat înalt, și că membrele lui, atât cele superioare, cât și cele inferioare, vedea o deplinire extraordinară. Brațele pôte că erau cu ceva prea lungi; dar obiecția asta o înfrânse în dată estensiunea mușchilor, cari la că e o mișcare se umflau și se împingeau preste o altă asemenea unor funii împletite. Fiesce care costă se putea observa în trupul rotund, și cu toate acestea nu lipsia nici vînjoșia aceea, carea o prețuia omenii așa de mult în palestre.

A fară de aceea modul vislașului de a lucra manifesta o armonie admirabilă, și împrejurarea aceasta, care întăria teoria tribunului, nu numai ațita curiozitatea lui, ci acum mai deștepta și interesul lui.

El după puțină vreme se surprinse pe sine însuși în aceea, că aștepta un prilej de a privi omului de-a dreptul în față. Capul lui avea formă frumoasă și era așezat pe o cerbice, care adevărat că diu jos era lată, dar cu o cale era foarte mlădișă și plăcută. Trăsăturile vedea în profil conture orientale și avea delicatețea a espresiei, carea trece tot de una de semn al sîngelui de frunză și al spiritului simțios. Între observările acestea interesul tribunului se trezi încă și mai tare.

„Pe ze! zise el întru sine, „acest tîner face impresie asupra mea. El promite ceva. Voiū, să aflu mai mult despre el.“

Vislașul îi arăta în clipa acesta întregă fața, el se întorse și privi la tribun.

„Un Iudeu! Și încă prunc!“

Sub privirea pironită la el ochii cei mari ai sclavului se făcuseră încă și mai mari, — sângele i-se sui până la sprincene, și visla tremura în mîna lui. Dar în aceeași clipă cădu ciocanul cel de lemn al hortatorului cu sgomot pe masă. Vislașul se cutremură, își întorse privirea de la examinatorul său, și ea și cum ciocanul l-ar fi lovit pe el, afundă visla, ce pâruse a voi, să se oprască de-asupra apei. Când el privi apoi din nou la tribun, se ulmi încă și mai tare, — căci pe fața lui îl întimpină un suris prietenos.

Într'aceea galera intră în strîmtorea de la Messina. În fața orașului naea își îndreptă cărna spre răsărit lăsând în dosul său norii de fum ai Etnei, cari acoperiau cerul.

De câte ori venia Arriū la locul său din caintă, tot de una își reîncepea studiul asupra vislașului și zicea întru sine: „Tînerul acesta are spirit.“

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

George Coșbuc: *Aeneis*, traducție în formele originale după P. Vergilius Maro. Acest nou volum al poetului nostru formeză partea I din operele complete ale lui Vergiliū și primul volum din seria traducerilor. Succesiv vor apăre și cele alalte scrieri ale lui Vergiliū, Bucolica și Georgica, apoi câte o comedie de a lui Plaut, Terentiū și Aristofan. Nu cred, că se va afla, care să nu aducă elogii poetului pentru nisurina de a traduce pe românește operele nepieritoare ale vechilor scriitori clasici. Și ori cine va sci prețui greutatea, cu carea a trebuit să se lupte spre a da în românește modul de gîndire al celor vechi și spre a scrie românește în hexametri antic. Din greutatea aceasta a rezultat ca necesitate următoarele licențe: „mânia cea fără de vînde.“ (I. 36), desul „tutindeni“ în loc de „pretutindeni“, „altindeni“ (I. 621) în loc de „airia“, sau „în alt undeva“, „suffletul ars de răsbun“ (II. 586), „tutor“ în loc de „tutoror“ ș. a., apoi cuvinte ca „încrîngarea“, „cardeni“, „sumet“, „huit“ ș. a. De alt cum metrul e bun și succes, puținele greșeli, ca de es. versul din I. 702., pot să reșese din greșeli de tipar. Felicităm pe dl Coșbuc pentru acest nou volum și dorim multe înainte.

Din „Biblioteca pentru toți“ au apărut: Nr. 90. Haralamb G. Leca: *Cinci poeme*,

cu potretul autorului, cuprinde: Actrița, Nestatornicie, Neam rîu, Poetul și Macabră. E de neînțeles, pentru ce unele părți din poemele acestea au fost tipărite cu așa mărunte litere.

Nr. 91. Gastinean: *Geniile științei și industriei*, cuprinde schițele biografice ale geniilor imprimăriei, ceramicei, navigațiunii, fizice, geometriei, picturii și astronomiei. Folosul broșurii acesteia e de netăgăduit.

„Calendarul ilustrat al Bibliotecii pentru toți pe 1897“, o publicațiune, care nu e mai pe jos în valoare cu nici un număr din cel apărut până acum, cuprinde nu mai puțin de 23 ilustrații foarte bine reușite și o mulțime de lucrări poetice și în prosă, povești, schițe, anecdote, glume, învățătură, sentințe etc.

A apărut: *Ficțiune, imagine și comparațiune*, studiu comparativ de literatură poetică, și *Sihastrul*, poveste poetică, de Vas. D. Păun.

Istoria Ungariei, de Dr. Nic. Pop. *Geografia Ungariei*, de același cu îndreptări de Nic. Piltia.

A apărut la Tipografia Seminarului în Blaș (Balázsfalva):

Sematismul

Veneratului Cler al arhidiecesei mitropolitane greco-catolice a Alba Iuliei și Făgărașului pe anul 1896. — 8° 365 pag. — Prețul unui exemplar 1 fl. Exemplare singuratiche spedate X-band 1 fl. 10 cr.

La tipografia seminarială se mai află de vîndare:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

Împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preavenatului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestui op. Fără de cartea aceasta nici un preot nu pôte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat toate raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preotesc, din care să lipsescă această carte, în care se afla toate cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Victor Szmigelski.

(41) 2—2

Concurs

Pentru postul de învățătorii diriginți la școala comunală din Copăcel (Ct. Făgăraș) împreună cu următoarele emolumente:

a) 300 fl. din fondul scolastic central grănițaresc primiți în rate lunare decursive,

b) Cuartir liber în edificiul școlii, lemnele focale, grădină în natură de 1/4 jug.

Doritorii de a ocupa acest post au a-și trimite documentele recerute de lege la senatul scolastic local cel mult până în 1 Decembre st. n. a. c.

Copăcel în 16 Novembre 1896.

Senatul scolastic.